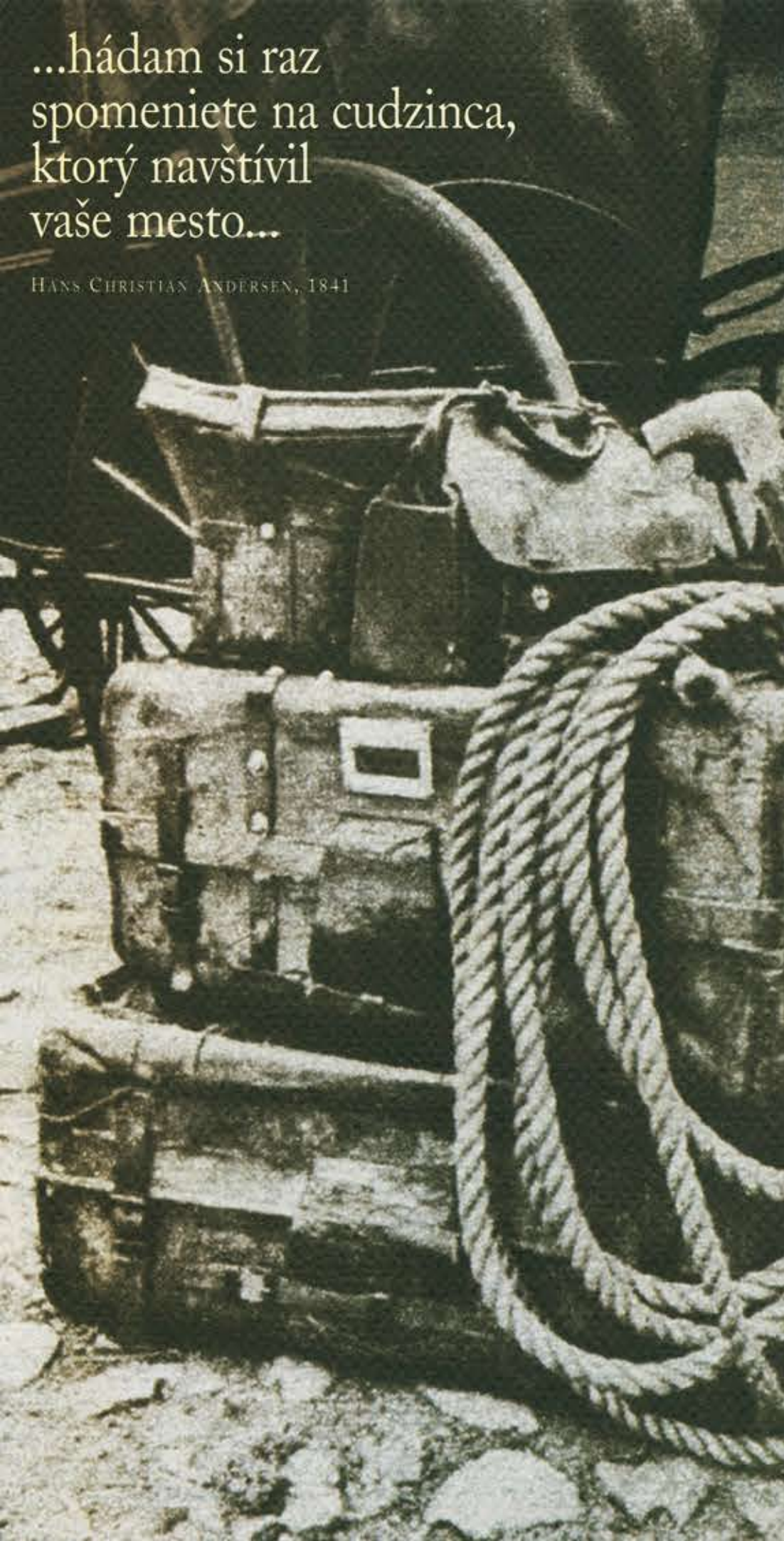
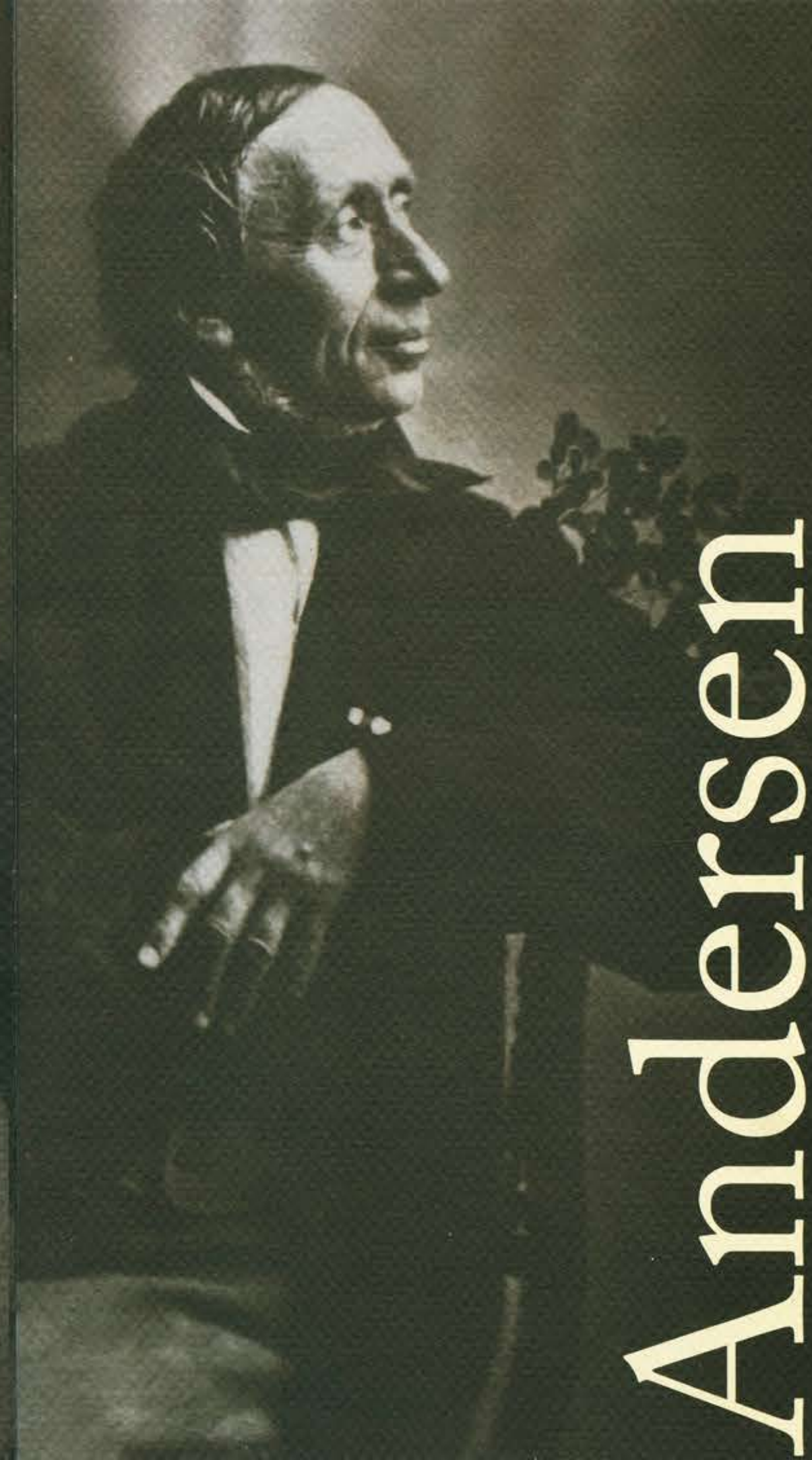

...hádam si raz
spomeniete na cudzinca,
ktorý navštívil
vaše mesto...

HANS CHRISTIAN ANDERSEN, 1841

Andersen

6
Lieber Hr. Vizeg!

Karsten ist wieder von Ihnen noch von
dem Grafen Rantzau lange beim Nachhinein
von dem Briefe - Facheisen soeben facheisen
müßte ich in Ihrem Namen mit der
Folge nach Sie an dem Einzug facheisen,
schrieb ich dem Grafen Rantzau und sage
ob er das Facheisen - Facheisen, wie eine
Normung, nach, die "Dichter" davon
einfache, facheisen, obgleich das Facheisen
nicht darauf dacht - bestimmt
facheisen; nun schreibt mir der Graf, er
habe ganz schön das Facheisen an dem
Einzug überreicht, Hr. Magnus hat
sein Facheisen mit der Überreicht
und der Facheisen ganz schön; als ob
das Facheisen geöffnet würde, facheisen
einen Dichter, sondern auch Briefe
davon gefunden! Davon facheisen
ist die nun glück! Ich ab ein facheisen
so facheisen ein facheisen davon. In
der facheisen facheisen facheisen
facheisen ist 2 facheisen, das nun mit

Každý,
kto v tej dobe
Andersena videl,
bol prekvapený
jeho zjavom.
Zo smiešneho
mladíka
sa stal
krásny starý pán.
Rysy sa mu
zmenili,
ale jeho výraz,
ušľachtilé čelo,
jeho veselosť
a nezameniteľná
originalita
ho obostierali
rovnakým čarom,
akým sa
vyznačovali
jeho rozprávky.

CHARLES DICKENS

Každá rozprávka sa rodí zo snov a túžob

Hans Christian Andersen navštívil mnoho nádherných európskych miest, Paríž, Rím, Miláno, Atény, Carihrad, Viedeň, ale málokto-
ré prejavilo tomuto slávnemu rozprávkarovi toľko úcty, pozornos-
ti a lásky ako Bratislava.

Keď v roku 1841 vystúpil z parníka na prešporské nábrežie, nemo-
hol tušiť, že takmer dve storočia, až do dnešných dní, ostane jeho
fluidum krúžiť nad naším mestom. Nemohol tušiť, že v druhej
polovici 20. storočia bude udávať tón najvýznamnejšiemu brati-
slavskému, ale i svetovému podujatiu v oblasti detskej ilustrácie,
akým je Bienále ilustrácií Bratislava. Počas celého trvania BIB čer-
stvý držiteľ Andersenovej medaily, nazývanej i malou Nobelovou
cenou, vzdáva hold veľkému rozprávkarovi výstavou svojich origi-
nálov ilustrácií k najkrajším knihám pre deti. Posolstvo Anderse-
nových rozprávok je takto navždy zakódované v úchvatných obráz-
koch umelcov rozličných svetadielov, do ktorých vkladajú svoje sny.

Lebo každá rozprávka sa narodí zo snov a túžob.

Bratislava si veľkolepo pripomenula dvojsté výročie narodenia H. Ch.
Andersena (1805–2005). Bibiana reprezentačnou výstavou, poslu-
cháči VŠMU divadelnými predstaveniami, vydavatelia nádherný-
mi rozprávkovými knihami. Na prahu výročia vzniklo Občianske
združenie Hans Christian Andersen, združujúce nielen spisova-
teľových odbívatelov, ale najmä tvorivé osobnosti detskej kultú-
ry, ktorí dokázali takmer nemožné: postaviť v Bratislave pomník
najslávnejšiemu rozprávkarovi všetkých čias ako dar bratislavským
deťom. Jeho autorom je akademický sochár Tibor Bartfay. Je to
sochárovo i naše poďakovanie za čisté posolstvá Statočného cíno-
vého vojačika, Mrzkého káčatka či odvážnej Palculienky.

DUŠAN ROLL

Every Fairy Tale Is Born Out of Dreams and Desires

Hans Christian Andersen has visited many splendid European towns like
Paris, Rome, Milan, Athens, Constantinople and Vienna, however, hard-
ly any of them expressed so much respect, attention and affection to the
famous story teller as Bratislava.

When he got off a steamboat on the Pressburg embankment in 1841, he had
no idea that for almost two centuries the aura of his personality will be
circling our town up to the present days. He couldn't anticipate that in the
second half of the twentieth century he will set tone to the most impor-
tant Bratislava as well as world event in the field of children's book illus-
trations such as Biennial of Illustrations Bratislava. The fresh owner of the
Andersen medal which is also called a small Nobel prize pays tribute to
the great story teller through an exhibition of his original illustrations in
the most beautiful books for children throughout the BIB. The message
of Andersen's fairy tales is getting encoded forever in the dazzling pictu-
res of artists from all over the world presenting their own dreams.

Because every fairy tale is born out of dreams and desires.

Bratislava celebrated the two hundredth anniversary of Hans Christian
Andersen's birth (1805–2005) magnificently. Bibiana organized a special
exhibition, the students of Bratislava Art College gave theatre performan-
ces, publishers released wonderful fairy tale books. The Civic association
Hans Christian Andersen was set up shortly before the anniversary, asso-
ciating not only admirers of the writer, but mainly artists for children who
managed almost impossible: to erect a statue in Bratislava to the memory
of the greatest story teller of all times as a gift to the Bratislava children.
The academic sculptor Tibor Bartfay is the author of the statue. His work
of art is an expression of our gratitude for the pure messages of The Brave
Tin Soldier, The Ugly Duckling or the brave Thumbelina.

DUŠAN ROLL

„Tvojich bratov možno vyslobodiť! Ale máš na to dosť odvahy a vytrvalosti? Pravda, more je mäkkšie ako tvoje ruky, a predsa pretvára tvrdé kamene. Necíti pritom bolesti, ktoré pociťtia tvoje prsty. Ono nemá srdce a nemusí znášať žiaľ a ľútosť, ktorú budeš musieť vytrpieť. Vidiš túto prhlavu, čo držím v ruke? Vela jej rastie okolo jaskyne, v ktorej spávaš. Môžeš vziať iba prhlavu odtiaľ, a tú, čo rastie na hroboch, v cintoríne. Zapamätaj si to. Musíš jej vela natrhať, hoci ti popŕhli ruky. Nohami ju rozšliap a urob z nej priadzu. Z priadze urobíš jedenásť košiel s dlhými rukávmi. Hodíš ich na jedenásť labutí, a tak čary stratia moc. Ale pamätaj si, že od chvíle, keď začneš túto prácu, nesmieš prevravieť, až pokým ju nedokončíš. Hoci by zatiaľ prešli celé roky. Prvé slovo, ktoré by si povedala, zapichlo by sa tvojím bratom do srdca ako smrtiaca dýka. Od tvojho mlčania závisí ich život. Zapamätaj si to!“ Elisa jemnými rukami trhala ohyzdnú prhlavu, ktorá páčila ako oheň. Na prstoch a na rukách mala veľké pupence. Rada však znášala bolesti, len aby zachránila drahých bratov.

DIVÉ LABUTE

„Your brothers can be set free,” said the fairy. „But have you enough courage and endurance? It’s true the sea is softer than your delicate hands, and yet it can alter the shape of hard stones. But the sea doesn’t feel the pain your fingers will feel; it has no heart, and will not suffer the fear and agony you must endure. Do you see this stinging nettle I’ve got in my hand? There are lots of this kind growing round the cave where you sleep. Only these nettles and the ones that come up on the graves in the churchyard are any use – remember that. They are the ones you must gather though they will blister your skin. Crush the nettles with your feet, and you will be able to get flax. With this you must weave and hem eleven shirts of mail with long sleeves. Throw these over the eleven wild swans, and the spell will be broken. But one thing you must bear well in mind – that from the moment you start work, and all the time till it’s finished, even if takes years, you must never speak. The first word you utter will stab your brothers to the heart like a murderous dagger. Their lives will depend on your tongue. Whatever you do, remember this!“ With her delicate hands she took hold of the horrid nettles, which sored her like fire and burnt-great blisters on her hands and arms. But she would readily put up with this, if only she could set her dear brothers free.

THE WILD SWANS

Môj Andersen

Keď som mal sedem rokov, dostal som od otca knihu rozprávok Hansa Christiana Andersena a odrazu sa predomnou otvoril nový svet, z ktorého som už nikdy celkom nevystúpil a ani nechcem vystúpiť. Na nočnom stolíku mám vždy pripravenú čarovnú Andersenovu knihu a kedykoľvek sa mi zažiada pred spaním spojiť sa s vlastným detstvom, siahnem po nej a prečítam si aspoň niekoľko riadkov. Je nádherné vrátiť sa do krajiny detstva a chvíľu v nej zotrvať. Počas dlhých desaťročí som vytvoril veľa komorných, ale aj monumentálnych plastík. Stále som rozmýšľal, ako raz vrátim veľkému rozprávkarovi to, čo mi dal. Tá chvíľa je tu. Chcem mu vzdať úctu, hold jeho nesmrteľnému slovu, z ktorého vystaval príbehy. Prostredníctvom monumentálnej plastiky oživím niekoľko postavičiek z jeho rozprávok a venujem ich všetkým deťom na tejto planéte. Môj Andersen bude patriť každému, kto nosí v srdci dobro, túži po spravodlivosti a nenávidí zlo v ľudskom živote. Bude to môj skromný dar nielen k rozprávkovému jubileu, ale aj maják, ktorý bude ukazovať budúcim generáciám, ako sa pred mnohými rokmi rodila krása ľudského sna.

TIBOR BARTFAY

Keď sa budeme
tristo rokov usilovať
o dobro,
získame
nesmrteľnú dušu
a spoznáme
večné šťastie ľudí.

MALÁ MORSKÁ VÍLA

My Andersen

When I was seven years old, my father gave me a book of tales by Hans Christian Andersen and all of a sudden a new world opened before me, I have never really left and not want to leave behind me. Andersen's magical book always lies at hand on my bedside table and whenever I feel like reaching out to my own childhood before falling asleep, I pick it up and read at least a few lines. It is wonderful to return to the land of one's childhood and spend a while there. Over a number of decades I have made many sculptures, both small and monumental. I have often wondered how I could one day repay the great narrator of fairy tales for what he has given me. That moment has come. I want to pay him tribute and show my respect and admiration for his immortal words, which he wove into tales. In a large sculpture I shall bring alive the figures from his tales and dedicate them to all children on this planet. My Andersen will be for everyone who carries goodness in his heart, longs for justice and hates the evil in human life. It will be my humble gift not only for the narrator's jubilee, but also a beacon to show future generations how the beauty of human dreams was born many years ago.

TIBOR BARTFAY

Ak sa nemôžeme
podeliť
o svoje šťastie
s druhými,
je to iba
polovičné šťastie.

STARÁ LAMPA

Môj život je krásna rozprávka, bohatá a blažená...

Takto začína písať pravdivý príbeh o svojom neľahkom živote H. Ch. Andersen. Muž, ktorý celý svoj život prežil bez domova, bez rodinného zázemia, v dostavničkách a na cestách, ktoré sa mu stali únikom, ventilom, útekom pred nepriazňou osudu, neskoršie pred nežičlivou domácou kritikou. Jeho cesty po Európe trvali takmer tri roky, a riešil nimi svoje ťažké polozenie.

Roky svojho detstva v dánskom mestečku Odense prežil v chudobnej štvrti v ulici Munkemällestreade, kde sa v roku 1805 narodil v rodine chudobného obuvníka a práčky. Tam sa hrával s bábkovým divadlom, ktoré mu vystrúhal otec a pre ktoré plachý a precitlivený chlapec písal vlastné hry. Bábkový svet sa mu stal náhradným svetom. Tu sa z príštipkárovho syna stával princom. V ich biednej izbici nechýbala polica s knihami, z ktorých mu otec často čítaval a práve on rozvíjal fantáziu budúceho spisovateľa.

Po otcovej smrti poslala matka Hansa pracovať do textilnej továrne, jeho však priťahovalo divadlo. Ako štrnásťročný navždy opustil rodný ostrov Fyn a s batôžkom na pleci sa vybral do Kodane. Od tejto chvíle sa cestovanie stalo jeho osudom. V Kodani sa pretĺkal, ako sa dalo: krátky čas ako spevák v divadle, ako komparzista na divadelných doskách, ako neúspešný dramatik, ako románopisec, ako básnik. Skutočným básnikom, ktorý preslávil dánsku literatúru vo svete, stal sa však až po vydaní prvého zväzku svojich rozprávok v roku 1835.

H. Ch. Ørsted, svetoznámy fyzik, mu vtedy napísal: „Kniha Improvizátor vás preslávi, ale vaše rozprávky vás urobia nesmrteľným.“ Boli to prorocké slová.

H. Ch. Andersen ako autor bol všestranný. Venoval sa viacerým literárnym žánrom, písal romány – Improvizátor, O. T., Iba muzikant, Dve barónky, Byť či nebyť, Šťastný Peter; divadelné hry – Mulat a iné; cestopisy – Tieňové obrázky z cesty do Harza, Básnikov bazár, Vo Švédsku, V Španielsku; poéziu – Príbehy a iné, napísal autobiografické dielo Rozprávka môjho života bez príkras, ale jeho talent sa naplno prejavil až v nesmrteľných rozprávkach: Statočný cínový vojačik, Ole Zatvoročká, Dievčatko so zápalkami, Malá morská víla, Iduškine kvety, Palculienka, alebo v rozprávke o Mrzkom káčatku. Poznajú ich deti na celom svete. V nich objavoval krásu na najnečakanejších miestach a v najvšednejších veciach.

Hans Christian Andersen si rozprávkami vystaval pomník. A keď v roku 1867 dostal pozvanie od mestskej rady zo svojho rodného Odense, aby ho zvolili za čestného občana mesta, splnila sa i veštba z detstva, a na jeho počesť bolo mesto Odense osvetlené. Sotva štrnásťročný odišiel do sveta ako mrzké káčatko a vrátil sa ako nádherná labuť.

Umrel v Kodani 4. augusta 1875.

Na jeho náhrobku je prostý nápis:

BÁSNIK.

My life is a beautiful fairy tale, rich and cheerful...

With these words Hans Christian Andersen begins to write a true story of his life full of hardship. Life spent without a home, without a family, in stage-coaches and on the roads. Travelling has become his flight, his vent, escape from the adversity and from the hostile home criticism in later years. His journeys across Europe have lasted for almost three years, becoming a way out of his tough position as well as „a refreshing bath of his spirit“. Indeed, he came to know many leading personalities of artistic and social life in Germany, Austria, France and England in his travels.

The early years of his childhood were spent in a poor quarter of the Danish town of Odense, in the street called Munkemällestreade, where he was born in 1805, son to a poor shoemaker and a washerwoman. Here he played with puppets carved from wood by his father, here the shy and sensitive boy wrote his own plays for the puppets, which have become his substitute world. Here from a pauper's son he used to become a prince. The poor cottage didn't lack a shelf of books and it was his father who would read to him, stirring up the imagination of a future writer.

After his father passed away, mother sent Hans to work in a textile factory. At that time, however, he grew attracted by the theatre. At the age of fourteen he has left his home island of Fyn forever and set off for Copenhagen with all his belongings in a haversack. Since that moment he was destined for travelling. In Copenhagen he had a rough passage: he worked as a singer in a theatre shortly, took walk-on-parts on the stage, was an unsuccessful playwright, a novelist, a poet. It was not until he released his first book of fairy tales and stories in 1835 that he has become a real poet, who has made the Danish literature famous worldwide.

H. Ch. Ørsted, a prominent physicist, wrote to him at that time: „The book Improvisatore will make you famous, but your fairy tales will make you immortal.“ These were the words of prophecy.

Let us remind that Andersen has also visited Bratislava. His memories of a two hour stay in the old Pressburg on 3 June 1841 were described realistically and shortly in his *Diary* and later in *A Poet's Bazaar*, a fairy tale sketch opening up his imagination and elaborating on the bare facts of the diary.

H. Ch. Andersen was a versatile author devoting his attention to various literary genres. He wrote novels – Improvisatore, O. T., Only a Fiddler, The Two Baronesses, To Be or Not To Be, Lucky Peter, dramas – The Mulatto and others, books of travel – Shadow Pictures from a Journey to the Harz Mountains, A Poet's Bazaar, Pictures of Sweden, In Spain, poetry – Stories and others, autobiography – The True Story of My Life. His talent, however, displayed to the full in his immortal fairy tales like The Brave Tin Soldier, Ole-Luk-Oie, The Little Match-Seller, The Little Mermaid, Little Ida's Flowers, Thumbelina or The Ugly Duckling. Children all over the world know these stories where beauty is discovered unexpectedly and in most ordinary things.

Hans Christian Andersen has raised a monument of his own through his fairy tales. When he received an invitation from the Odense town council in 1867 to be elected a honorary citizen of the town, a prophecy from his childhood years came through. The town of Odense was illuminated in a ceremonial way on this occasion, just like the old prophecy said. Barely fourteen years of age when leaving his Odense as an ugly duckling, he returned home as a glorious swan.

He passed away in Copenhagen on 4 August 1875.

There is a simple inscription on his tombstone:

A POET.

Vydalo Občianske združenie
Hans Christian Andersen
pri príležitosti 165. výročia
Andersenovej návštevy Bratislavy
a odhalenia sochy Tibora Bartfaya
2. júna 2006.
Published by Civic Association of the
Hans Christian Andersen
on the occasion of 165th anniversary
of Andersen's visit in Bratislava.

Vysadené písmom ACaslon Regular,
a vytlačené na papieri Rives Classical.
Illustrations © Dušan Kállay.
Translated by Antónia Jasemová,
Milan Žitný, Milan Richter.
Graphic Design Peter Ďurík.
Editor Mária Ďuríková-Števková.

Vytlačila Neografia, a. s., Martin.

Nepredajné